ԻԳ. ՏԱՐԻ ԻԻԻ 6311 — 13/26 ՀՈՒՏԵՄԲԵՐ 1906 — ՈՒՐԲԱԹ — 9 ՐԱՄԶԱՆ 1324 — ԻԳ. ՏԱՐԻ ԻԻԻ 6311

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տեսակ կամ որ եւ է գրութիւն պիտի է ուղղի
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԳԱԼԻՊ, Պալատքիա, Գամմոնտ Փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պայմանագրեալներու համար տարեկան ... 100 գր.
» » » » վեցամսեայ 75 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 10 ֆր.
» » » վեցամսեայ 90 »
Դրամի փոխարէն փոստալի թուղթ կ'ընդունուի
գրուած թուղթ 100 գրուած հատուած։
Նոր գրանցեալներուն ծանօթ ստանալու եւ հեռագիր
խմբագրատան։

20 ՓԱՐԱ 20

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿԸ

Ինչպէս գրեցինք լրագիրները, երեքշաբթի օրը, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նիւա գումարեց Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի Հոգաբարձութիւնը։ Իր կազմած խորհրդակցութեանց մասին ալ ցանկը միայն ծանուցուցինք թէ, հարց մը ուսուցիչներու նպաստի խնդրով պարապեր է այդ ներսին մէջ։

Այս լսելիքին բացատրութիւնը որ եւ է լոյս չի տար հոգաբարձութեան որոշման կամ կարգադրութեանց վրայ։ Ո՛չ կը հասկցնէ թէ որո՞նք էին նպաստ խնդրողները եւ ոչ ալ թէ ընդունուցան իրենց խնդրանքները թէ ոչ եւ կամ ի՞նչ քանակութեամբ որոշուցան նպաստները, եթէ երեքը բան մը որոշուցին։

Աւելին անգամը չէ որ այս հոգաբարձութեան գործունէութեանց վրայ կը խօսուի այս եղերքան մէջ եւ ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ ապահովաբար։ Եւ ամէն անգամ ալ միայն այս կէտին վրայ ծանրանալ հարկ համարուած է թէ հոգաբարձութիւնը պարտի քիչ մը — եթէ ոչ կատարեալ — լոյս սփռել իր գործունէութեանց վրայ, որպէս զի գէշամեկնութիւն ունենան անոնց վրայ ուսուցիչները մտահուրաստէ եւ հասարակութիւնը՝ ընդհանրապէս։

Գլխաւորաբար այս պէտքին կարեւորութիւնը չեշտուցաւ այն առեն երբ հոգաբարձութեան մէկ նիստէն եւս հրատարակութեան արուեցաւ իր կազմէ — լրագիրները ինքնին չէին հեռրած այդ լուրը — թէ որոշուցաւ նպաստ կապել ամսական՝ ուսուցչի մը 3 ոսկի եւ ուրիշ ուսուցչի մը 4 ոսկի։ Իսկ թէ ո՞րոնք էին որ այդպէս լիակատար նպաստի արժանի կը դասուէին այնքան դիտար Ուսուցիչ մը, լոյսին չեկաւ, հանրային քանի մը հրապարակագիրներու հարցումներուն եւ հարցաքննդումներուն լրագրական եղերաս մէջ։ Լռութիւնը չեղուցաւ երբեք եւ մինչեւ ցարդ ո՛չ ոք գէշագաս բաց է Հոգաբարձութեան անդամներէն եւ նպաստաստանող ուսուցիչներէն։

Որչափ այդ պահուան լռութիւնը դէր ապատարութիւն ըրաւ հրապարակի վրայ, այնչափ ուելի կը սառեցնայ այդ պատասխանութիւնը, եթէ չ-բանակուի մեկնելու ընթացքը պահել նաեւ այսուհետեւ։ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի Հոգաբարձութեան կազմէ արուելիք որոշման եւ կարգադրութեանց մասին, օրինակի համար այս վերջին նպաստ Տ.Տ.ութեանց վրայ։ Ամէն օր հասարակութիւնը գէշամեկնելու թէ արդեօք այս անգամ ամսավերջ նպաստներ որոշուցան կարգ մը ուսուցիչներու, եւ եթէ այո՛, ո՞վ էին անոնք, իրօք արժանի՞ էին նպաստի, մի՞ դուլեն Ցալորիքիքմը գործ տեսած ըլլար այս պարագային։ Այսպիսի կասկած մը ունցան ուելի ազդու կերպով դրուելի կ'ելլայ մարդու մտքին մէջ, որքան ուելի երկար տեւէ Հոգաբարձութեան կազմէ իր գործունէութեան եւ Տնօրէնութեան մասին լռութիւն պահելու սովորութիւնը, մինչ փոքրիկ լուսաբանութիւն մը ամէն տարեկան կը ցրէր եւ լռեցնէ ենթադրութեանց դուռը կը գոցէր։

Հո՞րդ է մինթ ըսել թէ ո՛րքան դէր ազդեցութիւն կ'ընեն այդպիսի կասկածներ եւ տիրապրութիւններ Հոգաբարձութեան գործունէութեանց մէջ։ Տարակոյս կա՞յ թէ երբեք լուսաւոր մեկնութիւններ չեն տրուիր Հոգաբարձութեան անձնօրէն մեռցած կարգադրութիւններուն, դի մարդիկ միայն ի բրէ սահմանուած է կարծելու թէ անշուշտ անասելի բան մը կայ Հոգաբարձութեան չկրպարարած Տնօրէնութեան ներքեւ։

Արդ, պէ՞տք է որ այսպիսի կասկած մը իրեն մասին գոյացնել տայ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի Հոգաբարձութիւնը, որուն անդամներու բարի տրամադրութիւնը եւ անկեղծ ու տանջուէր աշխատութիւնը ամէն տարիներէ վեր են։ Հոգաբարձութեան հանդէպ վստահութիւնը չատ դիւրաբեկ բան մը չէ։ Իսկ ինչ որ ուելի դժուար է, անգամ մը խորտակուած վստահութիւնը նորէն վերահաստատելն է։ Ուստի Հոգաբարձութեան համար մտածելի իմաստութիւնը կը կայանայ ակիզբէն չեզուլուն մէջ որ վստահութիւնը խանգի եւ ոչ թէ հետքի զայն վերահաստատել ջանալուն մէջ։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՃԱԲՈՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբերի գայթակ առաւ մը, նորատնաց զուարթ արեւով մը, Սուլթանաբեան կը մտնի, առանց գիտնալու թէ ա՛ւր, գեպի Նիֆօն կղզիին ներսերը, ինկերակցութեամբ Իվի, ուելորդ է ըսել։

Մարդոց կողմէ քաշուած փոքր սալլերուն մէջ նստած տրշուտալի կը լսուին անոնք. դէմքերնիս մարգուած ալեան կիսա ու ցաւոտ հովին։

Ամբողջ ժամ մը Թոքաթոն էն (արեւելեան ծովու համբաւ) կը լսուին անոնք, որ ցամաքին հոգորդակցութեան ասկեղեն մեծ ու հին համբաւ է Ճաբոնի մէջ։ Խոնարհներու, թիւրառոց եւ պանդիներու անընդհատ շարք մը կ'երկարի. ամանք զարդարուն, նիստերով, լապտերներով եւ թուղթի կարներով ծածկուած. ուրիշներ—ամենամեծ մասը—կատաղ ու սեւցած, ծալրագոյն զառամութեան երեւոյթ մը ունին։ Գաները փոյտ են միշտ, ատենքները չատ բարձր, ականջն ալ խշշան եւ մերօրեայ կերպով չրջապատուած գեղեցիկ բաշով մը. խոտերու եւ իրենի սերերու ներու ուեր մը ինքնին կազմուած է իւրաքանչիւր անակի երդիքին վերեւ։ Մեր շուրջը կը ազանցին չատ մը սերուն բնակարաններ, ինչպէս ծառուտ բլուրներ, հոս հոն ծառերու մէջ ցարդարուած զեղեցիկ փոքր մեկեանքներ, եւ զամբարանի գեղանկներ՝ գամպանիներուն տակ։

Շատ բարութիւն կայ արեւելեան ծովու համբաւն վրայ, շարունակական երթեւեկ մը. վառանարդներու ազազանքներ, ծիծաղներ, փութիւնս քաշուածներ, տարագ ու զուարթ մարդոց վազքեր, որոնց վարիկան մը կանգ կ'առնեն պանդոկին առաջ՝ գաւաթ մը բրնձի օղի կամ թէյ կալ տալու համար, լեռ, նորէն ճամբայ կ'ելլեն արագ քայլերով եւ հանգստի ուղղութեամբ։ Բարի մը ձիերու վրայ կը տեսնուին բազմերանգ գինիներ։ Բաց տանիքն ունի կան վագոն, բեռ կրող եւ ուժի ու արագութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործեր ընող մարդիկ։ Ոմանք, մանրակ ամբոյի կիներ եւ ճարտնի ազգ գարեներ, ուստ քայլերով կը փնտրեն նիհրիսօքի-ֆա. ուրիշներ, ուելի լայնքանոց, ուելի հուժկու, կարճ ու գէր եւ չատ մկանաւոր, կը լծուին քարէ տալլաբաներու։ Ու մարդասանները՝ որոնց ծանրը տանիքն ալ մեներեան տեսակին կը վերաբերին Ճաբոնի մէջ, ոտկեղոյն գեղեցիկ պատշգամներով բեռնաւորուած։

Որքան կը լսուին անոնք երդիքի մէջ, այնքան հանդարտութիւն կը գտնենք մեր շուրջը. մեծ ուշիկն ազնուութիւնէն յետոյ ամէն ինչ հավասարպէսն կը դառնայ վազնիկան երեւութով։

Մերթ ընդ մերթ գիւղեր կ'երեւին, դալարքի մէջ բոյն դրած։ Շուրջանակի, մարդիկ կ'ուխտաբեր հողին վրայ. դեղացիներ են, որոնք բարեկէ մարթ դոյն երդեր գլխանոցներ հագած կամ թէ մերկանգամ՝ ցոյց կուտան իրենց դեղին մարմին. թէ՝ ալիրեր եւ թէ՝ կիներ առատ մազ ունին, բաց կապած թաշկինակով մը զարդարած գլուխնին, զոր «ֆանչեթ»ի պէս կը կապեն թաշերնուն տակ։ Գիւղերուն մերձակայքը կը դանուին մեծ թուով տաքա, որոնց սիրուն ժպիտներ արձակելով կը վազեն մեր առիւ, մեղ տեսնելու եւ մեծարանքներ ընելու համար։ Կոստուի մանրուկ դեմքեր ունին, կոստակերդակի փոքր դեմքեր, տեղ տեղ քերեսամ՝ անգլիական պարեզներու նման, մազերու ոճուով մը իւրաքանչիւր տանիքի վերեւ. դեպ ի նոր. բանը գ'երեւիրին ուրիշ բոլորովայրեր՝ ուրեմ կը մեկնին մազերու տարրերակ պչկեր։ Փոքր ազկիներ, հօրը-ուրը տարեկան եղած տանիներ, իրենց գանակը գ'առնեն կրասեր եղբայրներին, զոր իրենց հետ կը քաշքաշեն, կը ցնցեն երբ խաղալու եւ վազելու զրգռած են. ազան կը խնդայ, կամ գալով, առանց ճիչ մը արձակելու։ Մանուկը այնչափ լաւ կապուած է անդրանիկ քրոջ գանակին վրայ, որ երեւս դէմքերը մեկ հոգիի կը վերաբերին կարծես։ Իսկ տարեկ գ'ուրեկէ, զոր բնաւ չդիտէր կրնալի դանել. «Երկու գլխով ազաք։»

Տուներուն ուելեւ չատ խնամուած պարտիզներ կան, լաւ զետեղուած ցանկապատերով չրջապատուած։ Ոմանք մը անմոռաց ծաղիկներու քով գ'ուրեն ուսկիներ, ինչպէս Ցրանսայի մէջ։ Զանկաներ, բեմարարիներ, պեկիսլեան վարդեր — ուելի փոքր ու ուելի կարմիր՝ բազդատմամբ մերիներուն— եւ բնականաբար ճաբոնեան հարազատներ։ Փոքրանակ ֆրանսական խնձորենիներուն, որոնք այս եղանակին ծածկուած գ'ելլան գեղին կամ կարմիր պտուղներով, հոս կայ մի՛ւնուն ծառ, fuji, որուն տերեւները կը նմանին զեղեր (մուշմուլա) տերեւներուն եւ որուն պտուղները նարինջներու ուելի փայլուն տեսիլ գոյն ունին։ Ներսիմ. գեղի բոլոր տնկիները, որոնց կը հեռանինք գ'ուրեն։ Ամենամեծ մասը կան կոչ տնկիներ դրուած են։ Ոմանք ալ գաղանի ծառերու պէս գրեթէ հեռու գ'ելլեն, բարձրանալով գեղեցիկ գագաթներ գ'ունենան։ Ամենամեծ մասը՝ ոչ ոք գաղանի ծառերու վրայ դրուած, ծառի ճիւղերով բանկան կրակի մը վերեւ։ Կրակին մէջ կը տեսնուին երկու փոքր աղջիկներ, որոնց գլուխները դարսուած են թեթեւ ծալքի մը մէջեն։

Ասոնք պարզապէս լուսանք կը կատարեն. մեկ կ'ղմէ կրակը գ'ուրեն ուրեն, որպէս զի չմոխիր։ Բայց կարելու թէ խարուելու համար հոս կը դանուին. գաղտնի փոքր աղջիկներէ պատրաստուած ապարանք մը է՝ մարդկեր կարկանդակի մը համար։

Երկու աղջիկներն ալ գոհ են՝ գազի ջուրին մէջ ասասանելուն համար։ Շատ կը զուարճանան՝ այդ մթնոլորտն հանելի անցնելուս պատճառաւ. հաղարաւորներ կապանութիւններ գ'ընեն, կը պարեն, ջուրին մէջ կը մարթին, ցայտաւիներ առաջ բերելով, եւ կամ թէ սաքի գ'ելլեն, բաղարանի մերիանդամ, անոթի մը մնչելն դարձ խոյացած չուանիներու պէս։ Ու երկու ծերուկ ճաբոնները — մեծ հայր եւ մեծ մայր ակնարարներ, ճերմակ մազերով իրենց դեմքերուն չուրջ՝ որոնց մազաղաթի պէս դեղին են — նստած դրան վրայ, գաղար բարեմաութեամբ մը կը դիտեն այդ լոգանքը եւ իրենք ալ կը խնդան մեր խնդալը տեսնելով։

Այդ մենաւոր անակը ատաղձէն խալ կուսայ մեր հանելն, ինչպես նաեւ այդ խանանոցը եւ պատուհան մարդոց զուարթութիւնը զարս ա՛լ չպիտիանանք բնաւ։ Ու կը շարունակենք լուսանալ բրինձի արտերուն մէջեն, որոնք հիմա ոսկի են, իրարու նմանող լեռներուն մէջեն, մեր առաջին արեւմտեանքին սեղ առնելով չատ զուարճալի լիլուսակ մը. որ երբեմ տան պիտի դրօսքեմ մեզ։

ԲԻԼԻ ԼՕԹԻ

ԱԿԵՐԸ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Աղնուական կին մը, օրին մէկը, կ'ուզեր Բարիզի ամէնէն փ-լլուն սալօնները մտնել մէջ։ «Կը պատեմ երաժշտութիւնը՝ իր բոլոր օրէրին երգերուն համար։» Վարդերի ալտակերտ մը ձոյն բարձրացուց, համազամ յայտնելով թէ պէտք էր երաժշտութիւնը սիրել նոյն ինքն երաժշտութեան համար, որովհետեւ ան միայն կրնայ թրթռացնել մարդկային էութեան ալեները, հեշտալիօրէն լուսել հոգին եւ ամրցնել սիրտը։ Այս խիստ գեղագիտական կարելի է հեռացնել թէ սէրը անկան դեր մը կը կատարէ երաժշտական ամբոխի մէջ։ Եթէ այդպէս է, մեծ արուեստագէտները չպիտի կրնային իրարու հետ հաշտեցնել ասամն ու երաժշտութիւնը։

Ամէն տեղ կը լսուին տիրոջ ու ցաւագին տոներ, երկրային տոներ, թեւեր երկրէն վեր սաւառնան։ Օրինակի համար, Հիլկընտ ի մէջ իրար կը սիրեն մանուրնէ ասաղ, ինչպես պիտի սիրեն ամէնուրեք հոգիներու դրամարի մէջ։ Ոչ մէկ օրերի մէջ այնքան վարմանութեամբ եւ ամրութեամբ արտայայտուած է սէրը որքան Հիլկընտ ի մէջ։ Այդ ամրութիւնը ի լոյս կուգայ օ՛չ միայն նշանաւոր տոնի մէջ, այլ եւ ամբողջ օրերի ընթացքին։ Երբոյդ արարաւանին, հիանալի երգչուհին կը գայլ։ «Ա՛հ, մանչս. նամակներդ ընող ապերո՛խա » Ամէնէն անչան խօսքերը, ամէնէն փոքր չորմանները իսկ դէպ ի Մարսել, ամէն ինչ ի վեր կը հանէ խանդավառ եւ սեղանաւորէն ամրիծ հոգին այն մանկամարդին՝ որ խորհրդաւոր գիշերուան մէջ միայն կը սիրէ։

Ռասլը պիտի ազատ, իր հարը բերան ասալով, բայց ո՛չ իր ամարանը։ Դէշ մանման սասերը չպիտի մթագնէ իր ճակատը, ասպարեն չրլանանալուն հարատեւական ծաղիկներով։

Մինչեւ չորրորդ արարաւան, Ռասլ եւ Վալանթին հազիւ իրար կը ճանչնային. իրենց վերջնական հանդիպումը ասպարի կ'ելլայ եւ ան ալ սեղի կ'ունենայ չորրորդ արարաւանի մէջ։

Սեկլեգրոյ, մանկամարդ կինը կը վազէ դեպի դուռ՝ իր մերկ թեւերով գրկելու համար. այդ վճռական վայրկեանին՝ հոգին խորեն բրթած չեշտով մը կը գոչէ.

«Ինչ անասնական չեմ. բայց ինքզինքիս անասնաւս համար ալ նոյնքան լանցաւոր չէմ մթեր։»

Շարժուանները կ'ուշեւորեն, զարթեցութիւնները կը կարասուին եւ ձայնի խորհրդաւոր թրթռացումով, ուր իւրաքանչիւր բառ իր արժէքն ունի, ան գաղտնի խօսքերը կ'ուղղէ ազկիկը.

—Կեցի՛ր, Ռասլ, քանի որ կը օրեռ գոր,

—Կը թախանձեմ քեզի... ինի՞ն համար իսկ... արգելեանս եթէ մեռնիս։

Նուագախումբը կը խեղդէ ան տերէն ու խիստ խոսակցութիւնը.

—Կեցի՛ր... կը սիրեմ քեզ։

Ի՞նչ երջանիկ ձայն է որ լսելի կ'ելլայ, եթէ ո՛չ ուրեք, խորհրդաւոր կերպով փթթած երկու հոգիներու մէջ, իրարու համար ստեղծուած։ Մեկեզարեր այդ տարիի տերը դրած է Հիլկնոյ, Ռոզկր լը Տիապլի եւ Բրոճերի մէջ։

Աւելի կիրք ու աւելի հեշտութիւն կայ Ամրիֆեկի մէջ, եւ ասով կը մօտենայ ժամանակակից վարպետներու, ինչպես Վէրտի, Վակներ եւ Կլեոն։ Բայց տերը դարասպաս չէ հան, ինչպես Ցատսրի կամ Թրավիաթայի մէջ օրինակի համար։ Տիսար ու լուսոնասակ է Վէրտիի մէջ։ Մենց որ, հիմա տարութիւն ու վիշտ կը տիրեն տերոյ հրճանքներուն մէջ։

Այսօրուան նարձեւութիւնը կը նարքերէ հիւանդոտ երաժշտութիւնը, քան թէ իսալիան հին եղանակները, որոնք ունցան թարմութիւն ու պարզութիւն։ Այդ հին եղանակներուն մէջ այնքան քիչ արուեստութիւն կայ որքան դգայականութիւն։ Ազատ մեղեդիներ եւ ուժգին դաշնակութիւններ կ'երգեն տերը՝ իր զանազան ձեւերուն ներքեւ։

Երաժշտութիւնն ալ, ամէն արուեստներու պէս, իր ամէնէն ազնիւ դպրոցն ունի։ Ֆրանսական դպրոցը ամենէն մեկը գրած է տերը։ Հանդէ կը գտնէ իր ալտարան շնչաները. հիանալի մեղեդիները, իրարմէ յատկանիշ խազերը, եւ ասոնց ամրագնութիւնը կը նուազի լուսաւոր չէլանանի մը, գորովի ու հեշտութեան հեռանկարի մը տեսնուն շլացման մէջ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Եկեղեցոյն մաղ ունեցողներ.— Խաղասոլութեան դեմ. — Աղիւսա խաղի համաձողովը։

Եկեղեցոյն մաղ ունեցող ալրերն ալ կիները միւս ծագրանքի ենթարկուած են։ Բայց կ'երեւայ թէ հիմա լարդի դարձած են տանը։ Զիրգարի մեծ վանասուած մը կը ծանուցանէ թէ պէտք ունի ալրելու թիւով պալասնեաներ՝ գանի մը նոր ձիւղերու հասատանն համար, եւ թէ նախապատուութիւն պիտի տայ մաղ ունեցող պալասնեաներուն։ Զիրգարի օրագրողներէն մէկուն հետ ալ ենթադրեցուած տեսակցութեան մը մէջ վանասուան Տնօրէնը, որ խորհրդի հոգերան մը ելլալ կը թուի, լայտարարած է թէ չիկոգարի երիտասարդները ունի գործունեայ, ունի բանիմաց ու ունի ձեռներեց կ'ելլան քան խորհրդարանները ու թուրքերը, եւ երբեմ տան կը մնան իրենց գործին մէջ։ Ամէն երիտի մէջ գտնուող չեկոգարները, հանդգնութիւնն մը կատարելով, գարեան արձան մը կանգնել իրենց ալ ազատութեան։

* * *

Գիվէր Ֆալտի (Բէնսիլվանիա) այս մի. ջոցիս մեծ լուսդման մասնուած է Շուրթեր դասաւորին կողմէ արձակուած մէկ վճռին հետեւանքը, որ համարձակած է ուսանողի դասապարտել Տիկին Հարլտ անուն մէրիմասեր մը, խոսի օրէնքին դեմ գործած ելլալուն համար։ Կ'երեւայ թէ ատենարարին որոնք ճշմարիտ խոսքերը մը դուռնած էր։ Վերջերս, նորամտի մը էրկ մը, Օր. Պրանսն, խոլոր դեմամ մը կորսնցուց պրէլի մէջ։ Մնացեալ, բարկացած, դատ՝ բացին Տիկին Հարլտի դեմ, ամբաստանելով թէ խոսքերուն մէջ ենթադրուած է հանրային դիրքի մը դէմ։ Ամերիկան բարձր դատարանը երեւոյթ բաժնուած է. հիմա մեկ մասը դատապարտել Տիկին Հարլտի կատարելի է, իսկ միւս մասը՝ Տիկին Գրանսն, մասը խոսի մէջ կորսնցուցած ազկան։ Տիկին Գրանսն հաղարաւոր շնորհակալական հեռագիրներ ստացած է՝ իր ազատասիրական հանդգնութեան համար։ Մ. Նա. հանդգոյ մէջ ճշմարիտ պայքար մը կազմակերպուած է պ-ելի ազատելի ծանուցման դեմ։

* * *

Լասինները միշտ ազիւսազգ (սամա) խաղացած են. Մինչեւ Դարան ալ՝ այդ խաղը չատ լարդի էր։ Մեր օրերը, ամէն տեղ կը խաղան այդ ցնորք խաղը եւ նոր համբաւ մը կը ստանայ ան։ Արդարեւ, կը ծանուցուի թէ 1907ին Համաժողով մը պիտի գումարուի Լէոնի մէջ, ուր հարիւրէ աւելի ֆիզիսական ու սաար Ընկերութիւններ պիտի ունենան իրենց ներկայացուցիչները։ Լէոն ընտրուած է իբր գումարման վայր, որովհետեւ այդ քաղաքին մէջ ամէնէն աւելի կը խաղան ազիւսազգը։ Սրճարաններուն մէջ նոյնքան խաղացող կայ որքան լոճախորդ։ Ռուսի քարափին վրայ կը տեսնուին սասասլիկ ըմպելի ծախողներ, որոնք ժամը հինգ-վեց սուի փոխարէն, անգործներուն կը հայթայթեն սիգառ, ուզան եւ ազիւսախազի սեղան։ Այսպէս՝ հիմիկ բոլորովին խաղարանները կը սարքուին, եւ խաղացողներուն ընկերային դերքն ալ լաւագոյն կը սարքերի։

Արտաքին Լուրեր

ՎԱՏԻԿԱՆ

Ժեզուիթները Հռոմի եւ Իտալիոյ մէջ.— Ֆրանսա եւ Վատիկան.— Մալթայի կաթոլիկները.— Բուլսիոյ Լեհերը։

Սերպոպան թերթի մը Վատիկանի թղթակիցը, իր մէկ նամակին մէջ, ժեզուիթներու մասին խօսելով, կ'ըսէ.— «Ժեզուիթներն են որ կը տիրեն հռոմէական Եկեղեցիին ու կը կառավարեն զայն։ Նոյն իսկ անոնք կը վարեն Վատիկանի արարքները եւ կը ստանձնեն անոր դրութիւնը։ Հռոմի կղերը գիտէ եւ անոր դասն փարձ կը կրէ։ վասն զի ժեզուիթաս

Բիւրեղ Լեռներ

եկեղեցական մը եկեղեմ կրնայ կրել։ Եւ եթէ կրելու արօտութիւնը տառապանք, զի՞նչ է զայն հանէ պատասխանատուն եւ կամ Սրբութեան սպասաւորն պահանջեն անոնց պահելու. նաեւ թէ եկեղեմը ֆրանսայի մէջ է թէ ոչ, թէ հա՞րկ է զայն գլխանոց նկատել եւ կ՚ընդունիս մարդերու տեղ բանալ։ Սրեց-յարս տարբեր այդ տեսակ դասակարգութիւնէ մը եկաք ծէրգութիւններէ անկարելի բաներուն համար լաւ վիճաբեր կ՚ելլան, եւ այդ է անոնց համար ամէնէն լաւ պատասխանը։ Հասի ու Իտալիոյ մէջ ծէրգութիւնները նաեւ քարոզչութեան մենաշնորհը կ՚ուզեն եւ Վատիկան, անոնց հանելի ելլալու համար, մասնաւոր կոնդեներ հաստատեց, որոնց համաձայն որ եւ է եկեղեցական քարոզիչ ելլալու համար, պարտաւոր է քննութիւնէ անցնիլ եւ մասնաւոր արտօնութիւն մը ստանալ։ Այդ արտօնութիւնը բնաւ չի մերժուիր ծէրգութիւններուն։ Եթէ քարոզիչ մը ընտրեալ ունենցեր ծէրգիներ ունենայ, ծէրգութիւնը իսկոյն Վատիկանէն մասնաւոր կ՚ընդունի, որպէս զի եկեղեցականը կարենայ քարոզել։ Այդ կերպով էր որ վերջերս արքեպիսկոպոսներ եւ գլխաւոր ծէրգիներ ոտքի ելան Ֆրանսայի մէջ, մասնաւոր Հասի ու Իտալիոյ մասին, բուռն քննադատութեանց պատճառ կ՚ելլայ։ Ազատութիւն կարդալու եւ կրօնական ուրիշ միտքերու պատասխանելու կոչ։ Այդ է վիճաբեր Հասի ու Իտալիոյ մէջ զոր առաջ բերած է Վատիկան։ ուրիշ տեղեր ալ լաւ չերեւար։

«Այն անհաղորդութիւնը զոր Վատիկան ցոյց կուտայ Ֆրանսայի հանդէպ, անտարակոյս վիճակ մը առաջ բերած է նոյն երկրին եկեղեցիին համար։ Ը. բնութիւնը թէ անկարելի է որ կրթութիւնները անտարակոյս Պապին միջամտութեանը, եւ կը հաստատուի թէ Ֆրանսայի մէջ պատմութիւնը, եւ կը հաստատուի թէ Ֆրանսայի մէջ պատմութիւնը ինչպէս ուզեն։ Բայց եթէ ուրիշ կողմէ Բրաւսիոյ եւ նոյն իսկ Ամերիկայի Լեհերը խնդրեցին Պապէն որ Բրաւսիոյ մէջ Լեհերու վիճակը բարւոքելու մասին միջամտէ։ Պիոս Ժ. չուզեցաւ Գերմանիոյ հետ իր բարեւոք յարաբերութիւնները խանգարել, միջոցի մը դիմեց։ Կ՚ելնէ-Բազէլի արքեպիսկոպոս մանչենեօր Սթասվէգլի յանձնեց զայն Գերմանիոյ։ Եւ այդ կերպով նոյն հարցերուն առնչեցաւ։ անմիջապէս հաստատական գիր մը հրատարակեց՝ իր հօրին բաղձանքներուն այժմ ասյով։ Վատիկան մինչեւ հիմա ալեկոծած էր Գերմանիոյ քաղաքականութեան՝ Լեհերու նկատմամբ, թէ որ գենուանցութիւն կը պատճառեր Գերմանիոյ։ Սակայն Սթասվէգլի արքեպիսկոպոսին հաստատական գիրը այն տեսակ արդիւնք մը ունեցաւ որ Գերմանիա ծանոյց Պապին թէ հրապարակ պէտք է մերկել այդ գրոյն պարունակութիւնը։ Հիմա Վատիկան չուտրած է, մանաւանդ թէ Վիլհելմ կայսր մեծ բարկանալ կուգայինալ Բէր մտերս Հասի պիսի ժանանէ։ Այդ դէպերանքը Գերմանիոյ հայնայցիները պիսի պաշտպանէ։ եթէ Վատիկան տեղի տայ, Լեհերուն ընդհանուր դժգոհութիւնը առաջ պիսի բերէ։ Եթէ մերժէ, Գերմանիոյ ապ հանութիւն պիսի պատճառէ։ Պապը կրօնքի տեսակէտով պէտք է մերժէ ասա կայն դերման ծիլութիւնը չեն ուզեր որ այս մթնոլորտ որ եւ է անհամաձայնութիւն տեղի ունենայ Վատիկանի եւ Գերմանիոյ միջեւ, վասն զի կ՚ուզեն որ Գերմանիա միշտ նպաստաւոր չլլայ ծիլութիւններուն։ Հաւանօրէն այդ գործին մէջ ալ ծիլութիւնները կարիքը գերակշռութիւն պիսի ունենայ Վատիկանի մէջ։»

Պ. ՖՈՆ ԶԻՐՍԷՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տեսակցութիւն մը Պ. Թիքոնիի հետ — Պոյսեներ — Զանազան զրոյցներ։

Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. ֆոն Զիրսէր տասնմէկ գնոց ի տալիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատարը եւ ժամ մը ամբողջ տեսակցեցաւ Պ. Թիքոնի հետ։ Ճիրուճի տ՚Իդալիա կ՚ըսէ թէ տեսակցութեան պահուն բարեգործներ ոչ աք թազ տասած են մասնակցել նոյն լրագրի հրատարակութեան։ Նոյն լրագրի հրատարակ։ — «Երբու պատճառ մարդիս տեսակցութեան արդիւնքը հզաւ կատարեալ համաձայնութեան մը հասան ինչ ե բնաւ Զիրսէրի եւ Թիքոնի միջեւ։ Նաեւ վերահաստատուեցաւ իտալիոյ գերման բարեգործ յարաբերութիւնը։ Սակայն նախարարը հաստատեցաւ թէ Գերմանիոյ ներքին քաղաքականութեան մասին ոչ մի խօսք չեղաւ։ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարը պատասխանեցաւ բոլոր հարցերուն։ Ինչպէս հաստատեցաւ թէ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնը։ Ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ։ Ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ։ Ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ։ Ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ։ Ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ եւ Գերմանիոյ

—Կայս. Գալատան կողմէ Խարբերդի արարողապետի օգնական Հիլմի պէյ եւ Բ. Դրան կողմէ ալ Մեծ-Եպարքոսին ուղարկուած դրօնց նախարարին Թարգմանները, երէկ, Շուէյտի դեսպանատունը երթալով բարի գալուստ մաղթելու դիմեցին։

—Այսօր Շուէյտի դեսպանը իր լանձնարարագիրներուն մէկ օրինակը պէտք լանձնէ արարողի դրօնց նախարարին։

ՊԱՍՐԱՑԻ նոր կուսակալ Հասան պէյ, երէկ, կայս. Գալատա երթալով իր հրամայի ոգւոյնը մասայ եւ լեռայ իր պաշտօնակիցին ուղեւորեցաւ։

ՍՈՒՐԻՅԻ ՀԻՒՍԱՑՈՒՆԸՆ Գերութ պէտք ատի Մահուսէի Մարմարա չանգենաց։

ՄԱՆՍՈՒՍԷԻ համար Լօնտոնէն գրնուելիք եղեռնչագնեւերու մասին համանուրդին զրուցած է տեղւոյն դրծարարին Կ. Գալաղ ներկայացրիչ եւ Գեւորգ վանատան Տէրէն Գ. Սթեպէ հետ։ Շնդհանուրն երկուքն ալ դեռ նոր լենուած են։ Անոնց մէկը ունի 3684 թանց տարողութիւն, 362 ոտք երկարութիւն, 44 լայնութիւն, 23 բարձրութիւն եւ մաղ 12 մզան արագութիւն. նաեւ ատաղիու կաթսաներ որոնց 24 ժամուան մէջ 35 թանց ածուխ կը ապառանն. մեքենան 415 ձիու ոյժ ունի։ Սառոյցի մեքենաներ ալ կան։ Առաջին կարգի տարեկ 42 ուղեւորի համար է եւ երկրորդ կարգինն ալ 56, Մինչ լոգանեան ալ տարբ նման է։ Գինան գործածութիւնները ատարած են։

ՍԿԻԻԳԻ մէջ մաքսատան ընդարձակ չենք մը պիտի կառուցուի երկու հազար հինգ հարիւր ոտի թանքով։

ԱՒՍՏՐԻՈՒՆԳ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ դեսպանատան առաջին թարգման Գ. Բալատա մօտերս Վիէննա պիտի ուղեւորի տրնուելու։ Անոր բացակայութիւնը մինչեւ ամսոյն թարգմանի պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ երկրորդ թարգման Գ. Վիներէնէ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՔՆՆԻՉՆԵՐ.— Զուգահեռ պաշտօնարանը որոշեց օսմ. բոլոր նամակագրի մէջ նամակատոմարներ գործածութիւնները քննելու համար երկու մասնագէտ քննիչներ գրկել։

—Թղթատարական վարչութիւնը հեռանալիք եղեր ծանուցեցաւ.— Բամազանի ազգին թղթատարական ծրարներու գործածութիւնները մեծապէս ուսեալ ելլալով, նեղ-ձեւի նամակատոմարներուն եւ պաշտօնականներուն թիւը ուսեալ ցուցած է։ Բայց որովհետեւ ընդհանրապէս ժողովուրդը կը գոյ եւ բեռ գրիչներու գործարանը, պէտք է՝ ելլալ որ պաշտօնականը մինչեւ ժամը մինչեւ 12։ Հետեւաբար եղ ծանուցուին թէ որոնցնոյ կիրեները ատատան ժամը 4ին կը բացուին եւ 10ին կը գոցուին, ուր պէտք է դիմել բացի գիրքերէն ամէն օր։ Գալրամի ատենը ղեկուելիք նուէրներն ալ այժմէն լանձնուելու են որ ժամանակին իրենց տեղերը հասնին։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԻ.— Նեա էֆիմերիս կը զրաղի Գալաղ մէջ վառելանիւթերու ձեռնարկին մթերքին խնդրով։ Թիւերով ցոյց կուտայ թէ մոտակայ տեղերէ զերծուած ածուխը հեռագիրեն եղ պիտի, եւ թէ ուելի հեռու տեղեր դիմելու սարդզական կը դառնայ։ Մինչ ասկէ չորս տարի առաջ Կ. Գալաղ Սթրանտէի տեղ 50,000 թանց ածուխ, այսօր տարի դէրը տեղեր չի գար։ Ասոր պատճառն է տեղացիներուն կարիքը։ Գիւղացիները տեղական կերպով մը կը հացեն, մեծ մասը փայտով վառելու համար իրենց պարտքը այն տեղերու ձեռնարկներու տեղեր, որոնք ինքնաշարժ ոչ ունին։ Այդ նպատակով տարբերութիւն մը ալ կը պատրաստ, որպէս թանքին ամէնէն վերջ երեք տարի կը գրէ եւ դրոշմթուղթերն ալ չատ վար փոխելով տարեցրել կուտայ Անատոլիոյ։ այդ կերպով բաւական մեկոյց մը կը մնայ գրուածքին եւ դրոշմթուղթերուն մէջ տեղը, բայց Անատոլ ալ տեսակ գործերու տեղեր չեղլալով, կարեւորութիւն չի տար։ Բաղքի, որոնց, Դարթալի մէջ ատրիլ Սնֆրլիի ու գոլկամար Եանիի կ'ըսէ թէ թանքին ամէնէն վերջ գրուած գիրին տեղը կարդալով, պարտ ելլալու տեղը կեղծ ժուրնալ մը պիտի գրէ, Անատոլը հարիւր լիրան ոսկիի պարտական ցոյց տալով։ ուստի այդ երկու տեղերուն կ'առաջարկէ որ վէճ ելլան, փոխ-բրէն երեքն տասնեալով։ Ս Գ-ալի ու Եանի իսկոյն Անատոլ մօտ երթալով կ'դիրք հանգուցեր եւ տարաձայնութիւնը եռ ասեր են։ Բաքի իմանալով տարկանութեան դիմեր ու փարեր է վերջերս խարդախութիւնը նոյն անձերուն վերադրել, բայց խնդիրը հանգուցեալով Բաքի ներբակալուեր է։

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԳԻՒՏ.—Ազգեկեղեցի հարարարանոցի վերջին գիւտն են Բարոֆոյի լամբարի օգտերը։ Այդ չիները, զուտ բիւրեղէ ըլլալուն, լոյսը ուելի պարծաս եւ ոգիական կ'երեւայ։ Բարաքոլամի չիները կը ծախուին մէջն Գ. Գ. Էլիա Բարաքոյ եւ եղբոր վաճառատունը, Գալաղ, Ցիլանտիլլար Ռիղա փաշա խան, եւ Ղալաթիոյ մասնաճիւղին մէջ, Թիւնել փողոց, թիւ 45. (Մանուցմէ տեսնել չորրորդ էջին մէջ)։

Եկեղեցական Քրոնիկ

Ս. Պատրիարք Հայրը, երէկ իրիկուն, կայս. Գալատա գնաց եւ պատիւ ունեցաւ մասնակցելու կայս. ինքնագրի սեղանին։ Ս. Պատրիարք Հայր սեղանին կը մասնակցէին նաեւ Սպարապետ Բէյ փաշա, Թիգանոյարանի Վերատեսուչ Զէքի փաշա եւ Թէվֆիկ փաշա։ Ճաշէն վերջ ժամը մէկուկէսին Ն. Սրբազնութիւնը դարձաւ Բերա, իր բնակարանը։

— Ս. Պատրիարք առնի օր հանդիսական պատարագի մասնակցեցաւ Հայ-Կաթոլիկաց Գրիգոր Լուսաւորչեան եկեղեցիին մէջ։ Ս. Պատրիարք Հայր ներկայ գտնուեցաւ Գ. Գ. Գրիգոր Գալանեանի Ս. Գրիգորեան Հայ-Կաթոլիկաց Ազգային Հիւանդանոցի նոր շէնքերուն բացման հանդիսաւոր արարողութեան

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ 24,000,000 տրախմի

ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎԱՃԱՌՈՒԱԾ

ԲԱԺՆԵՏՈՒՂԹԵՐՈՎ,

ԵՒ ՊԱՐՏԱՔՈՒՂԹԵՐՈՎ

Վաճառական խորհուրդը կազմուած է սպարս.—Գ. Է. Srko՝ պատուակալ նախագահ, Գ. Ժան Բհամազուլու՝ նախագահ, Գ. Էրիկն Ֆրանկիսթիս՝ դեր-նախագահ, իսկ Գ.Գ. Ժ. Գօրասի, Նորատունքյան, Մաձաս, Է. Եմպրիքոս, Ա. Լամպրինուսի, Լ. Զարիֆի՝ անդամ։

Կեդրոնական տնօրինութիւնը կը գտնուի Աթէնք, Սոփոկլ փողոց, թիւ 6։ Մասնաճիւղեր ունի Լոնտոն, Ալեքսանդրիա, Գ. Գալաց, Իզմիր, Գիրէան, Վոլոս, Սուրիա, Բաթրաս, Բանիա, Բալամաթա, Կրէտէ։

Կ. Գալաց մասնաճիւղին կը կատարուին հետեւեալ գործողութիւնները.— Փոխադրութիւններ՝ հաշուեցիրոյով ու արժեթուղթերու եւ իրեղէններու փոխարէն, գրամագրկէ, փոխանակագիրներ հրատարակել, չեքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական հրամանով վճարումներ Ցանկանան, Թուրքիոյ, Եգիպտոսի ու նեղոսյոյ վրայ, հաշուեցիրներ, արժեթուղթերու պահպանութիւն, կարոնների եւ արժեթուղթերու գանձում, ոսկերանական հրամաններու գործադրում մեր հրապարակին եւ արտասահմանի վրայ։ Գնում եւ վաճառում պարզու